

John Rawls (1921-2002)

Jolić, Tvrtko

Source / Izvornik: **Prolegomena : Časopis za filozofiju, 2002, 1, 213 - 214**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:261:469160>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-05**

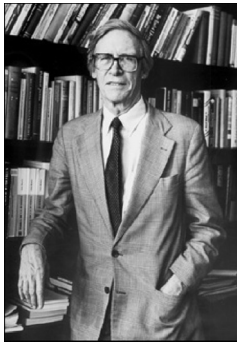

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Institute of Philosophy](#)

In memoriam

John Rawls (1921–2002)

John Rawls, filozof čija je knjiga *A Theory of Justice* iz 1971. potaknula niz rasprava u političkoj filozofiji zadnjih trideset godina, preminuo je 24. studenog 2002.

Filozofija Johna Rawlsa, kao i on sam, predstavljaju iznimnu pojavu na angloameričkoj filozofskoj sceni. Tako je bilo još od početka njegove akademske karijere pedesetih godina prošlog stoljeća, kada je u filozofiji gotovo u potpunosti vladala metoda “logičkog pozitivizma”. U situaciji kada se rad na području morala i političke filozofije sastojao od pojmovne

analize moralnih i političkih iskaza, Rawls se okreće istraživanju normativnih pitanja – prije svega pitanja pravednosti. Rawls u odgovoru na pitanje što čini neko društvo pravednim kreće od najdubljih moralnih uvjerenja pripadnika društva. Provjeravajući ta uvjerenja u svjetlu etičke teorije, neka od tih uvjerenja se napuštaju ali se i sama teorija modificira na temelju uvjerenja. Konačna teorija predstavlja konzistentan skup u kojemu se uvjerenja i teorija nalaze u reflektivnom ekvilibriju.

Izvorni položaj, zamišljena situacija u kojoj racionalni djelatnici ne znajući svoj društveni i ekonomski položaj odlučuju o načelima po kojim bi se trebalo urediti društvo u kojemu žive, druga je bitna ideja Rawlsove filozofije. Raspolazući samo s nekim osnovnim informacijama, racionalni djelatnici metodom reflektivnog ekvilibrija dolaze do dvaju načela pravednosti od kojih prvo inzistira na jednakim pravima i slobodama za sve, dok drugo dopušta nejednakosti samo ukoliko one poboljšavaju položaj onih najpotrebitijih. Ta dva načela temelj su Rawlova liberalno-egalitarnog uređenja pravednog društva te su predstavljala oštru kritiku prevladavajućeg utilitarizma.

U kasnijoj fazi Rawlova rada, nakon *Teorije pravednosti*, pravednost i nadalje ostaje u središtu razmatranja, s tim da se postupno mijenja okvir iz ko-

jega se pristupa tom problemu. Tako u *Političkom liberalizmu* Rawls pravednosti pristupa iz perspektive pluralizma različitih filozofskih i religijskih obuhvatnih doktrina, pokušavajući pronaći model oko kojega bi se sve one okupile u uređenju zajedničkog društva. Problem međunarodne pravednosti u središtu je njegove knjige *Pravo naroda*.

Pored problema političke filozofije John Rawls se bavio i poviješću etike koju je predavao dugi niz godina na Sveučilištu u Harvardu. Ta predavanja objavljena su u njegovoj zadnjoj knjizi pod naslovom *Predavanja o povijesti filozofije morala* koja je izašla prije nepune dvije godine.

O Rawlsovoj se filozofiji u Hrvatskoj počelo raspravljati s većim intenzitetom tek u zadnjih deset godina. O njevoj aktualnosti govori i podatak da se danas na gotovo svim našim katedrama filozofije mogu slušati kolegiji o Rawlsu. Na hrvatski je prevedeno nekoliko njegovih članaka te knjiga *Politički liberalizam*. Prošle je godine izašao poseban broj časopisa *Croatian Journal of Philosophy* posvećen tridesetoj godišnjici izlaska glavnog Rawlsovog djela *Teorije pravednosti*.

Tvrtko Jolić